

**KRISIETAN ESKU HARTZEKO PROTOKOLOA
IKASLE ASALDATUAK**

- MARKO OROKORRA-

AURKIBIDEA

1.- ORIENTAZIO OROKORRA	2
2.- HELBURUAK	3
3.- ESKU-HARTZEAREN FASEAK	3
4.- IKASTETXE-PLANA PRESTATZEA IKASLEAREN AURREAN KRISIAN ESKU HARTZEA LARRIKI ASALDATUTA	6
5.- JARDUNBIDE EGOKIEN BESTE ATAL BATZUK	6
6.- LANGILEEN PRESTAKUNTZA ESPEZIFIKOARI BURUZ IRAKASLEA ETA IRAKASLE EZ DENA	7

1.- ORIENTAZIO OROKORRA: HARTZAILEA ETA TESTUINGURUA

Ikasle asalduren aurkako Krisian Esku Hartzeko Protokolo hau legezko eta zientifikoki bermatutako balioa duen jarduketa-tresna bat edukitzeko beharraren ondorio da, ikasle jakin baten asaldura-krisia prebenitu eta itzaliko duena.

Beraz, ikasle batek gero eta handiagoa den ondoeza eragiten duten emozioek menderatutako portaera bati ekiten dionean aplikatuko da, oinarritzko antsietatea handitzetik asaldura psikomotorreko krisi bat sorrarazteraino, sumindura, amorrua, hitzeko edo fisikako oldarkortasun maila desberdinak barne.

Jokabide horiek gelako jardueren ohiko joeran eragiten duten nahasmendu gogorretik hasi eta ikasleak gauzetan indarra eragiten duten jokabideak, materialak edo eskola-altzariak hondatzea edo bere buruari edo besteei (ikasleei, irakasleei edo ikastetxeko irakasle ez diren langileei) lesioak eragitea saihestu nahi du.

Proposatzen den esku-hartzea hainbat jarduera-mailatan egituratzen da, behatutako asaldura-mailaren arabera (distrakzioa, desaktibazioa/ ahozko deseskalada, isolamendua eta euste fisikoa).

Ikasle asaldatu bati fisikoki eusteko esku-hartze baten aplikazioa protokolo honetan agertzen diren eta egoera hori saihesten saiatzen diren prebentzio-neurrien ezarpenean alde aurretik porrot egin izanaren adierazpen gisa hartu behar da.

Erreferentziako kontzeptu-markoa honela definitzen da: "**Ikasleen portaeraren erregulazio komunitarioa**" lortzea, "**arazoak konpontzeko lankidetzaren eredu**" baten barruan. (Eranskinen dokumentua: EPILOGOA)

Aplikazio praktikoan, ikastetxeak aplikatzeko egitura bat izan behar du, eta bertan "**Ikastetxearen Jarduketa Eskuliburua**" izan behar du, behar diren giza baliabideak eta baliabide materialak izango dituen, eta baliabide horien guztien jarduketa koordinatuak protokoloan jasoko dituen krisi-egoera bat aurkezten denean.

"**Ikastetxearen Jarduteko Eskuliburu**" horrek, aurrerago xehetasunez deskribatzen denak, oinarri juridiko-legala izan behar du, ikaslearekin eta haren familiarekin lortutako akordioetatik abiatuta funtzionatu behar du, irakasleen jardun integraturako prestakuntza-proiektu bat jaso behar du, eta **Antolakuntza eta Jarduera Araudiaren (AJA)** barruan onartu eta sartu behar da, horrela erakundearen aldetik sostengatutako jarduketa-gida bat egon dadin, hezkuntza-komunitate osoak babestua eta, beraz, loteslea.

Aurkeztutako asalduraren ondoren, hezkuntza-arloko esku-hartzea beharrezkoa dela dio, eta horren barruan sartzeko da ikasleak eragozpena edo eragindako kaltea aitortzea, neurri konpontzaileak hartzea (hala badagokio) eta bizitako esperientzia eskola-komunitate osoarentzako ikaskuntza kooperatiboa.

Horrez gain, prozedura baten protokolizazioa ere jasotzen du, haren inplementazioa eta gauzatzea denboran zehar ebaluatuko duena, bai eta haren efizientzia-maila eta hura hobetzeko interesgarriak izan daitezkeen beste neurri batzuk sartzea ere.

2.- HELBURUAK

Protokolo honetan proposatzen diren jarduera-neurrien lorpen-adierazleak honako hauek izango dira:

1º.- Ikasleak bere jokabidearen autokontrola lortzea gainezka egiten duen egoeretan.

2º.- Proposatzen diren prebentzio-neurrien bidez, ikasleak dituen emozioak, pentsamenduak eta jokabideak bideratu ahal izatea, asaldura psikomotorrik eragin gabe.

3º.- Ikastetxeak esku hartzeko mekanismo protokolizatu bat izatea kasu horietan jarduteko, segurua dena eta legez eta zientifikoki baliozkotuta dagoena.

4º.- Hori aplikatzean, hezkuntza-komunitate osoak (eragindako ikasleak, ikaskideak, irakasleak, irakasle ez diren langileak eta familiek) egoera horiek hobeto ulertzen, aditzen eta maneiatzen erabiltzen ikastea eta aurrera egitea.

5º.- Horren aplikaziotik ikasleak eskola-curriculum osoan jarraitutasun handiena lortzea, integratzen lagunduz eta errekurtsogileak zehapen-neurriak gutxiago erabiltzea.

6º.- Ikasleak autokontrola berreskura dezan, fisikoki eusteko neurriak gero eta gutxiago aplikatzea, ez hain handia edo bizia eta laburragoa izatea (erabat desagertu arte).

7º.- Hori aplikatzean, jokabide horiek eskola-jardueraren ohiko joeran sortzen duten asaldura-maila handia eta etena murriztea lortu behar da.

8º.- Segurtasuna, enpatia eta inplikaturako guztien arteko elkarrekiko errespetua hobetzea (ikasleak, ikaskideak, irakasleak, irakasle ez diren langileak eta ikastetxeko familiak).

3.- ESKU-HARTZEAREN FASEAK

A) ASALDURA-ARRISKUAN DAGOEN IKASLEAREN PREBENTZIO-MARKO OROKORRA

Helburu orokorra: ahalik eta gehien prebenitzea asaldura-jokabideak, ikasleak gauzetan indarririk egin ez dezan, besteei erasorik egin ez diezaien edo bere borondatez edo nahi gabe autolesiona ez dadin. Harreman-eskalada saihestu nahi da, asaldura eta haserrea (hala badagokio) geldiarazteko eta murrizteko, eta lasaitasuna eta autokontrola eragiteko.

Lehentasuna: beti emozioei eusteko neurriak aplikatzea, neurri fisikoak aplikatu behar ez izateko (idealki).

Ikasleari buruzko alde aurreko informazioa: bere tratamendu pertsonalak dituen arriskuei buruzko informazioa zehatz-mehatz biltzea, bere jokabide-asalduren aurrekariak, izan dituen krisiak eragin ditzaketen elementuak eta krisialdi horien topografia.

Baliabideak: "Ikasleak Asaldura Krisiak Prebenitzeko eta Eusteko Zentroaren Jarduketa Eskuliburua" izatea. Eskuliburu horretan, erabiliko diren giza elementuak eta elementu materialak agertuko dira, bai eta horien guztien jarduketa koordinatua ere, ikaslearen jokabide asaldutan hautemandako larritasunaren arabera. Protokolo horrek proposatzen du ikastetxe bakoitzeko langile guztiek prestakuntza jasotzea jarraian azalduko diren distrakzio, hitzezko deseskalada eta isolamendu tekniketari.

B.- IKASLEAREN ASALDURA-MAILA EBALUATZEA (PANSS EXCITED COMPONENT eskala: "PEC")

Ikasgelan edo jarduera garatzen ari den lekuan ikaslearekin dagoen irakaslearen kontura izango da.

Gertakariaren bilakaeran egoki baderitzo, **Ikasle Asalduaren Krisian Jarduteko Eskola Koordinatzailearekin** harremanetan jarri ahal izango da, egokitzat jotzen den tresnaren bidez, baldin eta behar bezala prestatuta badago, ikastetxeko zuzendaritzatik, ikasketa-burutik edo eskola-orientazioko edo -aholkularitzako langileengandik, hark egin dezan ebaluazio hori, gertaerak gertatzen ari diren lekura bertaratuta.

Koordinatzaile hori eskola-orduetan badago, bere lanpostuan ordeztu beharko da, ahalik eta lasterren, une horretan eskola-ordutegitik kanpo dagoen beste irakasle batekin.

Ebaluazio-prozesuaren helburua da dagoen asaldura-maila zehaztea, aplikatu beharreko prebentzio-neurri edo jarduketa mota hobeto zehazteko.

Ebaluazio-prozedura guztiz jasota dago protokolo honen **ERANSKINETAKO dokumentuan**. Dokumentu hori erantsitako artxiboan dago jasota ("**Ikastetxearen Jarduera-Eskuliburua**").

C.- IKASLEAARENGAN EGIN BEHARREKO ESKU-HARTZEEN TIPOLOGIA, ASALDURAREN LARRITASUNAREN ARABERA BEHATUA

Esku-hartzeen esleipen hori ikaslearen egoeran intrusibitate-mailarik txikiena lortzen saiatuz egingo da beti, hau da, beti inbaditzaile edo hertsatzaile gutxien duena aukeratuz, haren benetako eragina ebaluatuz eta, ondoren, nahi den efektua gertatu ez bada eta ikasleak asaldura-eskalan jarraitzen badu, gehiago diren beste batzuetara igoz.

Eskola-jardueraz arduratzen den irakasleari dagokio hori gauzatzea, eta, lehen esku-hartze horren eraginkortasuna nahikoa izan ez bada, ikasle asaldatuarekin Krisian Esku Hartzeko Taldeko koordinatzailearen laguntza eskatu ahal izango du, baita taldeko kide guztiena ere.

Neurri horien zehaztapena behar bezala ezarrita dago Ikastetxearen Jarduketa Eskuliburuan, zeina aurrerago garatuko baita osorik, eta, besteak beste, honako atal hauek biltzen baititu:

- **Ikaslearen agitazio-maila ebaluatzeko prozedura**
- **Adierazitako esku-hartzeen tipologiari buruzko eskema orokorra**
- **Distrazio-teknikak ("kanpoko denbora positiboa", "Lasaitasunaren txokoa", "Lasaitasunaren kaxoia")**
- **Desaktibazio teknikak/ahozko deseskalada**
- **Isolamendua eta estimulazioa murrizteko prozedura**
- **Ikasle larriki asaldua murrizteko eta euspen fisikoa egiteko prozedura**
- **Telefono bidezko konektibitatea ikastetxeko barneko eta kanpoko baliabideekin**
- **Bestelako dokumentazio interesgarria**
- **ALSUP galdetegia (Ross W. Greene), ikaslearen zailtasunak eta konpondu gabeko arazoak identifikatzeko**
- **Ikasgelan ikasle guztiekin Tutoretzan Jarduteko protokoloa**
- **Ikasleen asaldura-krisietan eta esperientziaren ebaluazioan lan egiten duten irakasleen euskarri emozionalerako ekintzak**
- **Epilogo: CPS eredu, ikaslearen portaera asaldatuaren edo gainezka egindakoaren prebentzio proaktiborako alternatiba gisa**

4.- IKASTETXEKO JARDUERA-ESKULIBURUA EGITEA, LARRIKI ASALDATUTA DAUDEN IKASLEEN KRISIETAN ESKU HARTZEKO

Definizioa: ikasleari konfinamendu boluntario edo nahigabe batera laguntzeko edo eramateko prozedura, gela batean behar bezala lagunduta, gela horretatik irtetea fisikoki eragozteko, jokabide jakin batzuen segurtasuna eta kontrola areagotzeko. Aplikatu beharko da, asaldura-egoeran esku-hartzea zuzentzen duenaren iritziz (irakasle edo tutore arduraduna eta/edo Krisian Esku Hartzeko Taldeko koordinatzailea), jada erabiltzen diren esku-hartze ez hain murriztaileak (distrakzioa, hitzeko deseskalatzea, isolamendua edo estimulu-murrizketa) edo egokiak ez direnean.

Edukia: plan honetan zehaztuko da zer baliabide material eta giza baliabide behar diren, bai eta nola jardun behar den ere, ikastetxean dauden eta larriki asaldatuta dauden ikasleei krisi-egoeran arreta emateko esku-hartze ordenatua egiteko. Datuak biltzeko, formularioak erabiltzeko eta arlo horretan jardunbide egokiak gauzatzeko beste mekanismo batzuk ere sartu beharko dira. Ikastetxeko klaustroak aurkeztu, aztertu eta onartu beharko du nahitaez, Antolakuntza eta Jarduera Araudian (AJA) dokumentu lotesle gisa sartzeko.

Giza baliabideak: nahiz eta ikastetxeko langile guztien legezko erantzukizuna izan asaldura-krisian dauden ikasleei arreta ematea, protokolo honek proposatzen du krisi horietan esku hartzeko talde bat prestatzea eta trebatzea ikastetxe bakoitzean. Talde horrek, gehienez ere, sei pertsona izango ditu, eta erantzukizun nagusia (ez bakarria) izango du jarduera mota horiek arduratzeko eta zuzentzeko.

Langile horiek jardunean hasten direnean jardueraz kanpoko eskola-orduetan dauden ikastetxeko gainerako langileak, ahalik eta arretarik handienaz jardungo dute Esku hartzeko Talde horretako kideek hutsik geratzen diren lan-posizioetara zuzenduz, ikastetxearen jarduera normala larriki alda ez dadin.

Baliabide materialak: ahal dela, ikastetxeko gainerako ikasleen presentziaren babesean erabili behar dira isolamendu eta euste fisikoko prozedurak, eta horretarako entrenatutako Esku-hartze Taldearen ardurapean egongo da.

Jarduketa "Bakegunea" aretoa erabiliz gauzatuko da. Gela hori, behar bezala hornituta, esku-hartze hau garatuko den espazioan eratuko da, eta idealki espazio txikia izango da, altzaririk gabekoa, leiho ziurtatuak izango dituena, eskura objektu sendorik ez duena, koltxoneta bat edo bi izango dituena ikaslea "decúbito supino"n (beharrezkoa balitz) mantentzeko eta pare bat izango dituena. Finkoa izan edo ez, ikaslea heldu batekin eserita egotea hobea balitz ere (Isolamendu Prozesua).

5.- JARDUNBIDE EGOKIEN BESTE ATAL BATZUK:

Ikasle larriki asalduren aurrean esku hartzeko zentroaren planean honako atal hauek jaso beharko dira:

- Esku hartzeko taldearen osaera eta Ikasle Asalduaren Arretarako Eskola Koordinatzailearen izena.
- Talde horrek esku hartu beharko duen egoeren definizio zehatza (funtsean, ikaslea lasaitzeko prozesuan huts egin dutenean, Distrazioan edo Hitzeko Deseskaladan oinarritutako esku-hartzeekin, eta ikasleak eskolako materialetan edo objektuetan indarra duen jarduketak hautematen edo aurkezten dituztenean, edo besteen edo bere aurka bortizki gertatzen denean). Une oro lortu beharko da esku-hartze muturrekoena aipatutako beste esku-hartzeek (protagonistak izango direnak) porrot egin dutenean eta ikaslearen asaldurak gora egiten jarraitzen duenean bakarrik gertatzea.
- Esku-hartze mota horretarako behar diren espazio eta baliabide fisikoak behar bezala prestatzea ("Bakegunea aretoa" estimulazioa eta/edo izaera fisikoa isolatzeko, "Lasaitasunaren kaxoia", koltxonetak edo segurtasun-besaulkiak, ikaslearen familiarekin eta larrialdietako eta indar publikoko osasun-zerbitzuekin harremanetan jartzeko telefono-zenbakiak), protokolo honek berak aholkatutakoaren arabera.
- Esku-hartze horretan, garatu beharreko isolamendu- eta euste-errutinak azaltzen dituen dokumentazioa eta protokolo honetan dagoeneko jasota dauden jarduketak horren nahitaezko erregistro-orriak eskuragarri izatea.
- Ikaslearen familia horrelako gertakarien aurrean erabakiak hartzerakoan sartzea, behar bezalako informazioa ematea egitateen aurretik, egitateak gertatu bitartean eta ondoren, edo behar diren baimenak ematea.
- Ikasleak gizarteratzeko modua, ikaskideren batek izan ditzakeen asaldura-egoeren aurrean hobeto ulertzeko eta lankidetzan aritzeko.
- Ikastetxean egiten diren praktikak aztertze moduaren protokolizazioa, praktika horiek etengabe hobetzeko eta parte hartzen duten irakasle guztien tratamendu emozionala egiteko. Horrela, irakasleengan minusbaliotasun-, ezintasun-, bidegabekeria-, amorru-, isolamendu-, etsipen- edo ezintasun-sentimenduak pilatzea saihestuko da, eta, aitzitik, sentimendu indartuak berpiztuko dira, eragile hezitzaile arduradun gisa. (Puntu honetan, komeni da topaketa-taldeak abian jartzea, sentimendu horiek adierazteko eta psikologikoki erabiltzeko, agian Osasun Mentaleko zerbitzuetatik datorren profesionalen baten laguntzarekin).

6.- IRAKASLEEN ETA IRAKASLE EZ DIREN LANGILEEN PRESTAKUNTZA ESPEZIFIKOARI BURUZ

Protokolo horrek azpimarratzen du oso garrantzitsua dela ikastetxe guztietako irakasle eta irakasle ez diren langile guztiek prestakuntza saihestezina jasotzea adingabeen eta ikaslearen desgobernu emozional eta konduktuala erregulatzen duten mekanismo intrapsikiko eta sistemikoei buruz.

Horren bidez, zentro horietako profesional horiei guztiei prestakuntza emateko premia larriaren alde egiten da, deskribatutako teknika guztiak (bereziki, hitzezko desaktibazioarekin/desescaladarekin zerikusia dutenak) aplikatzeari dagokionez, zentro bakoitzean "esku hartzeko zelula espezializatu" bat egon ala ez kontuan hartu gabe, zeinak, krisi-mota horretan prestakuntza espezifikoa jaso ondoren, bere kargura izango baitu jarduera konplexuenak erabiltzea (Isolamendua eta Euste Fisikoa). Baina, betiere, gainerako eskola-langileen ezinbesteko laguntzarekin, krisi bat aktibatzen denean.

Oso interesgarria izango litzateke ikasleentzako prestakuntza-esperientzia pilotu bat garatzea, iradokitakoa bezalakoa, eremu geografiko jakin bateko ikastetxe-kopuru txiki batera murriztua, bertan kokatutako Berritzeguneetatik datorren pertsona bat (jarduera hori koordinatzeaz arduratuko dena) elkarlanean bilduta, Osakidetzako Haurren eta Nerabeen Osasun Mentaleko Zerbitzuetako profesional fakultatibo bat duena, edukiak, metodologia eta prozedura landuko dituen. Ebaluazioa, ondoren ingurune batean aplikatzeko aukera zehazteko